

עודכן ב- 17/03/2010 01:58

אליה ליבוביץ | מלחמה בזן נכחד

השבוע פורסם שהממשלה אישרה תוכנית לאומית להשבת מוחות לישראל בעלות של 1.3 מיליארד שקל. במסגרת התוכנית יוקמו עד 30 מרכזי מצוינות באוניברסיטאות בתחומי מחקר מוגדרים מראש, ויגויסו להם חוקרים ישראלים מובילים בתחומם, מחו"ל ומישראל. שר החינוך, גדעון סער, פירש את התוכנית כ"זריקת מרץ למערכת ההשכלה הגבוהה והמחקר בישראל".

יש מקום להטיל ספק בפרשנות זו של סער ולהציע פרשנות שונה, שנתמכת בעובדה שזריקת מרץ זולה ויעילה לאין ערוך, תהיה פשוט הגדלת תקציבי המחקר והרחבת התקנים של אנשי סגל באוניברסיטאות המחקר הקיימות בישראל. סמך לפרשנות השונה ניתן גם בפרטי התוכנית הממשלתית, הבנויה כך שלסגל האקדמי של האוניברסיטאות לא יהיה כל פיקוח על המרכזים המוצעים.

בנובמבר 1996 פירסם ארי שביט במוסף "הארץ" ראיון ארוך עם ראש הממשלה אז כהיום, בנימין נתניהו. ראש הממשלה אמר: "יש לנו (בארץ) מוסדות אקדמיים ותקשורתיים שמחוייבים למחשבה האחידה, ל-unithinking השליט, והם פשוט משכפלים את עצמם, מעמידים עוד ועוד דורות של אנשים צעירים בעלי אותה מחשבה חד-גונית".

"אני מתכוון לשנות זאת", הבטיח נתניהו. "אני מתכוון לסייע בהקמתה של קרן... שתקים שורה של אכסניות מחשבתיות שלא יהיו בשליטת הממשלה אך ייצרו תחרות רעיונית אמיתית בארץ... הן ייתנו איזשהו מענה למחשבה הרדודה המקובלת, איזשהו תיקון למצב החד-קוטבי הנוכחי של המציאות התרבותית הישראלית".

גם תלמידים בינוניים במקצוע "הבנת הנקרא" לא יתקשו להבין ש"המחשבה האחידה" במוסדות האקדמיים שאליה התכוון נתניהו איננה אלא עמדות אופוזיציוניות למדיניות הממשלה, ואמירות ביקורתיות על החלטותיו כראש הממשלה, שאמנם יצאו לעתים מפיהם או מעטם של אנשים באקדמיה. לאחר קריאת הראיון, כל ילד מבין שפרשנות הולמת יותר להחלטת הממשלה היא כדלקמן: ההחלטה איננה אלא צעד נוסף, אחרי שורה ארוכה של צעדים אחרים שעשו הממשלות בראשות אותו ראש ממשלה, למימוש חזונו לתת "מענה למחשבה הרדודה המקובלת".

כדאי למקורבי ראש הממשלה להסב את תשומת לבו לכך שההשקעה של 1.3 מיליארד שקל מיותרת עתה לחלוטין. אמנם בארצות רבות אנשי סגל וסטודנטים באוניברסיטאות אכן מהווים מוקד לתסיסה פוליטית וחברתית, במקרים רבים כאפוזיציה לממשלה. כך הדבר באיראן, כך בסין הקומוניסטית, בטיבט או בארגנטינה, וכך גם בזמנים קריטיים בצרפת, בגרמניה ובארצות הברית. במידה מסוימת, כאלה היו בעבר גם האוניברסיטאות הישראליות, ששרידים מרוח של מחשבה פוליטית וחברתית עצמאית ורציונלית עדיין נשבו במסדרונותיהן בימי ממשלת נתניהו הראשונה.

אולי מישהו יסביר לראש הממשלה שהוא טעה בקביעתו אז, ש"הם (המוסדות האקדמיים) פשוט משכפלים את עצמם". אם אמנם היתה מעין "מחשבה אחידה" במוסדות האקדמיים, שהיתה למורת רוחו, היא הפכה מאז את כיוונה ב-180 מעלות. באוניברסיטאות אולי נותרו פה ושם כמה גחלים לוחשות מאותה אש של מחשבה חופשית, אולם ראש הממשלה יכול להירגע. "המציאות התרבותית הישראלית" כבר השתנתה כמעט לחלוטין בכיוון האהוב עליו. אין צורך להשקיע עתה 1.3 מיליארד שקלים להכחדתו של זן נכחד ממילא.

כל הזכויות שמורות, "הארץ" ©

סגור חלון